

TEMA DANA

U POVODU SABORSKE ODLUKE O PROGLAŠENJU ZAŠTIĆENE RIBOLOVNO-EKOLOŠKE ZONE U JADRANU

Slovenija je sama sebe definirala kao državu bez epikontinentalnog pojasa

U Memorandumu o Piranskom zaljevu iz 1993., u slovenskom Pomorskom zakonu, u izjavi službene Ljubljane glavnom tajniku UN-a u povodu prihvaćanja Konvencije UN-a o pravu mora kao i u stajalištima slovenske vlade iz 1996. godine, Slovenija se definirala kao država koja nema pristup otvorenomu moru i koja samim tim nema pravo ni na gospodarski niti na epikontinentalni pojas

Marko Barišić

ZAGREB, 8. listopada – Nakon odluke Hrvatskog sabora o proglašenju zaštićene ribolovno-ekološke zone u Jadranu, u Sloveniji se povela rasprava o tome koje protumjere bi u vezi s tim trebala poduzeti tamošnja vlada. Među inim, predlaže se da i Slovenija proglasi svoj epikontinentalni ili pak gospodarski pojas. Prvi je s tom idejom u javnost izašao stručni suradnik slovenske vlade Miha Pogačnik, kazavši da bi Slovenija kao protumjeru hrvatskom proglašenju ribolovno-ekološkog pojasa trebala proglasiti epikontinentalni pojas i moguće gospodarski pojas.

Izmjene pomorskog zakona

Pogačnik je upozorio da bi u vezi s tim trebalo promijeniti i uvodnu rečenicu iz slovenskog pomorskog zakona, koji tu zemlju definira kao »geografski prikraćenu državu« koja stoga nema epikontinentalnog pojasa i ne može proglasiti gospodarski ili neki drugi zaštićeni pojas u Jadranu. Taj prijedlog je odmah prihvatio Janez Janša, čelnik najjače oporbne stranke u slovenskom parlamentu, koji se zauzeo za hitne izmjene pomorskog zakonika kojim bi Slovenija »kao dio svog epikontinentalnog pojasa navela cijeli Piranski zaljev«. Pogačniku i Janši usprotivio se najprije Janez Potočnik, slovenski ministar za europske integracije, ustvrdivši da bi Sloveniji »tako potez više štetio nego koristio«. I slovenski predsjednik Janez Drnovšek usprotivio se mogućem proglašenju »slovenskog epikontinentalnog i gospodarskog pojasa u Jadranu«.

Drnovšek je kazao da Slovenija ne priznaje hrvatsku odluku o proširenju jurisdikcije, ali je najavio da bi se u prvoj polovici iduće godine moglo pregovarati, jer Hrvatska i Slovenija »mogu naći rješenje za granicu na moru kao pretpostavku da Hrvatska realizira svoj pojas u Jadranu«. Slovenski predsjednik je dao naslutiti da Slovenija u vezi s tim očekuje ustupke sadržane u parafiranom pa odbačenom sporazumu o granici, a ako do toga ne dođe, Drnovšek je onda za izmjene slovenskog pomorskog zakonika u smislu da Slovenija proglasi »svoj epikontinentalni i gospodarski pojas«.

Problem je, međutim, što to Slovenija ne može učiniti, a ako bi te poteze povukla, oni ne bi imali pravnog učinka. Naime, svi slovenski dokumenti u vezi s tom problematikom definiraju Sloveniju kao državu koja se nalazi u tzv. geografsko zakonitom položaju, koja nema teritorijalni dodir s otvorenim morem, koja nema svoj epikontinentalni pojas i koja stoga nema ni pravo na proglašenje gospodarskog ili nekog drugog zaštićenog pojasa. Tako se u slo-

Slovenija bi sad htjela za sebe cijeli Piranski zaljev

venskom Memorandumu o Piranskom zaljevu iz 1993. godine izričito kaže da Republika Slovenija »...spada u skupinu tzv. geografsko-zakinitih država koje zbog svoga gospodarskog položaja ne mogu proglasiti svoje ekskluzivne ekonomske zone«. U uvodu slovenskog pomorskog zakonika pak stoji da je Slovenija »geografski prikraćena država koja nema svoj epikontinentalnog pojasa i stoga ne može proglasiti gospodarski ili neki drugi zaštićeni pojas u Jadranskom moru«.

Predstavljajući stav slovenske vlade, dvojica tamošnjih pravnih stručnjaka Iztok Simoniti i Marko Sotlar izrijekom su 1996. u *Reviji za međunarodno pravo* zapisali da Slovenija »nema izravan pristup otvorenomu moru, pa samim tim nema ni uvjete za proglašenje gospodarskog ili epikontinentalnog pojasa«.

Slovenija u geografski zakonitom položaju

U izjavi glavnom tajniku UN-a u povodu prihvaćanja Konvencije UN-a o pravu mora iz 1982. godine, Slovenija je opet sebe predstavila kao državu u tzv. geografski zakonitom položaju, koja nema prava na svoj gospodarski pojas te se zauzela za poštivanje odredbi iz te konvencije koje državama u takvom položaju omogućavaju »ravnopravno sudjelovanje u iskoristavanju živih bogatstava gospodarskog pojasa obalnih država iste regije«. Dakle, svi slovenski dokumenti jasno definiraju Sloveniju kao državu koja nema teritorijalni dodir s otvorenim morem i

koja samim tim nema epikontinentalni pojas ni pravo na gospodarski ili neki drugi zaštićeni pojas. U svim tim dokumentima, Slovenija je opisana kao tzv. geografski zakonita država odnosno kao država u »nepovoljnom geografskom položaju«. To su činjenice.

Moguće izmjene tih činjenica Sloveniji bi odvele u pravno smiješnu i politički paradoksalnu situaciju. Tako bi najprije trebalo promijeniti slovenski pomorski zakonik u kojemu bi se Slovenija predstavila i kao zemlja koja ima svoj epikontinentalni i gospodarski pojas. Potom bi trebalo promijeniti i dio Memorandumu u kojem piše da Slovenija nema pravo na svoj gospodarski pojas (ekskluzivne ekonomske zone). Zatim bi se Simoniti i Sotlar, budući da su pravni stručnjaci zaposleni u slovenskom ministarstvu vanjskih poslova, trebali odreći svog teksta u kojem su vlastitu zemlju »ostavili« bez otvorenog mora te gospodarskog ili epikontinentalnog pojasa. I na kraju, Slovenija bi trebala izmijeniti i svoja stajališta iz izjave glavnom tajniku UN-a u povodu prihvaćanja Konvencije UN-a o pravu mora.

Međutim, sve to bi bilo uzaludno, jer Slovenija nema dodir s otvorenim morem pa, kako su to i sami priznali u trezvenijim vremenima, nemaju ni epikontinentalni niti pravo na bilo kakav drugi pojas. Ako bi ga pak »proglasili« bez označavanja područja na koje se odnosi, vjerojatno bi prosjedovali Talijani koji bi, s obzirom na položaj slovenskog teritorijalnog mora, shvatili da Slovenci

posežu za njihovim morem. Ako pak Slovenija »proglasi« neki svoj pojas i to prostorno označi, posežući za hrvatskim teritorijalnim morem, onda je to klasičan primjer teritorijalnih pretenzija jedne države prema drugoj.

Janši nije jasno

Koliko je apsurdna cijela priča, pokazuje i Janšina izjava proglašena kao »slovenski epikontinentalni pojas«. Janši očitno nisu pojasnili da epikontinentalni pojas obalne države »obuhvaća morsko dno i njegovo podzemlje izvan njezinog teritorijalnog mora... do 200 morskih milja od polaznih crta od kojih se mjeri širina teritorijalnog mora«. Inače ne bi u tzv. slovenski epikontinentalni pojas stavio i dobar dio slovenskog (a ne samo hrvatskog) teritorijalnog mora, jer time zapravo smanjuje slovenski državni teritorij.

Hrvatska je proglašenjem zaštićene ribolovno-ekološkog pojasa prostorno odredila to područje koje graniči s Italijom (prema crti razgraničenja epikontinentalnih pojaseva između bivše SFRJ i Italije iz 1968.) te sa Srbijom i Crnom Gorom prema privremenoj crti razgraničenja. Dakle, ribolovno-ekološki pojas ne dotiče se Slovenije. Između tog pojasa i slovenskog teritorijalnog mora je hrvatsko teritorijalno more. Tako će, prema Konvenciji UN-a o pravu mora i ostati, čak i ako Slovenija »proglasi« svoj epikontinentalni pojas do Venecije, Otranta ili možda do Malte.

DR. NIKOLA TVRTKOVIĆ, SAVJETNIK U HRVATSKOM PRIRODOSLOVNOJ MUZEJU:

Ekološko-ribolovni pojas nije u suglasju s projektom Družbe Adrije

Trebalo je prije napraviti temeljitu pripremu i plan zaštite Jadrana i teško da bi se Italija i Slovenija tome onda protivile, jer EU traži zaštitu Jadrana / Od prevelikog izlovljavanja, riblji fond u Jadranu jako je reduciran i treba mu oporavak, pa je proglašenje ekološko-ribolovnog pojasa dobra preventiva, kaže Nikola Tvrković

Gordana Petrović

ZAGREB, 8. listopada – U Hrvatskoj se nastavlja trend proglašavanja pojedinih područja zaštićenima. Najlakše je nešto proglasiti zaštićenim, a kako ćemo to štiti, ostaje zagonetkom. No, glavno da smo na papiru zaštitili i oprali ruke. Najnovije proglašenje ujedno je i najnoviji apsurd. Dio međunarodnih voda, na Vladin prijedlog, Sabor proglašava ekološko-ribolovnim pojansom, a s druge strane Vlada je prihvatila Janafov projekt Družba Adria o transportu ruske nafte Jadranskim naftovodom do terminala u Omišlju na otoku Krku te dalje tankerima prema Jadranu.

Dr. Nikola Tvrković, savjetnik u Hrvatskom prirodoslovnom muzeju, ističe da su proglašenje ekološkog pojasa i prihvaćanje projekta Družbe Adrije u nesuglasju. »To jedno s drugim ne ide. Vlada se mora opredijeliti što hoće«, ističe dr. Tvrković. Do proglašenja ekološkog pojasa, kaže, svakako je trebalo doći, ali sada nije bio trenutak za to. »Trebalo je prije napraviti temeljitu pripremu i plan zaštite Jadrana«.

na i teško da bi se Italija i Slovenija tome onda protivile, jer EU traži zaštitu Jadrana«, ustvrdio je Tvrković.

»Od prevelikog izlovljavanja, riblji fond u Jadranu jako je reduciran i treba mu oporavak, pa je proglašenje ekološko-ribolovnog pojasa dobra preventiva. No, samo na taj način nećemo zaštititi Jadran. Ponajprije treba postići međunarodni dogovor i napraviti plan upravljanja i zaštite Jadrana, jer more je jedinstvena cjelina i nemoguće ga je dijeliti. Teško da ćemo zadržati Jadran onakvim kakvim želimo, no svi trebamo zajednički krenuti sa zaštitom«, rekao je Tvrković.

Zagađenja dolaze iz Italije, ali i odlaze zbog morskih struja. No, zbog velikog utjecaja rijeke Po, kojim dolaze industrijska i poljoprivredna zagađenja, jako je ugrožen sjeverni, plitki dio Jadrana. Posebno stradavaju morske kornjače. Od većih zagađenja tu su još i ona koja dolaze Neretvom iz susjedne Bosne i Hercegovine i to od tvornice aluminija, poljoprivrede i drugoga. A tu su i naša zagađenja zbog neizgrađene kanalizacije kao i industrije.

Nikola Tvrković: Vlada se mora opredijeliti što hoće

Foto: Vjesnik/Ranko Marković

RIBLJI FOND U JADRANU U ZADNJIH SE 10 GODINA SMANJIO 40 POSTO

Jadranu prijeti pustoš

Talijani su od 1988. godine u Jadranu prosječno godišnje lovlili 250.000 tona ribe, a 1999. su ulovili 100.000 tona manje / Ulov hrvatskih ribara od 1992. do 1999. godine prosječno je godišnje od 15.000 do 26.000 tona

SPLIT, 8. listopada – Prema studiji prof. dr. Šime Županovića, eksperta Ujedinjenih naroda u miru, pod nazivom »Ribarstvo Jadrana i gospodarski pojas«, u posljednjih se 10 godina riblji fond u Jadranu smanjio za gotovo 40 posto.

Optimalan je ulov davno prekoračen. Najveći je razlog preintenzivni ribolov talijanskih kočarica. Komercijalno se kočarenje obavlja na 130 četvornih kilometara našeg mora. Budući da je smrtnost od lova mnogo veća od prirod-

ne smrtnosti riba, Jadranu prijeti potpuna pustoš. Jadran trenutno pripada među najugroženija mora na Sredozemlju, a najugroženije vrste su oslići, ugotice, raže i škampi.

O kakvim je razmjerima prelova ribe riječ, najbolje pokazuje podatak da su Talijani od 1988. iz Jadrana prosječno godišnje izvadili 250.000 tona ribe. Godine 1999. ulovili su 100.000 tona manje. Ulov hrvatskih ribara od 1992. do 1999. godine prosječno godišnje iznosi od 15.000 do 26.000 tona.

Irena Dragičević

POVJERENIK ZA SJEVERNI JADRAN UDRUGE PROFESIONALNIH RIBARA REPUBLIKE HRVATSKE

Hrvatska će morati uvesti kvalificirane ribare

Iako je hrvatska ribarska flota u prošlih 20 godina utrostručena, ulov je smanjen za trećinu, pa se sada drastično počeo smanjivati i broj od 3200 registriranih profesionalnih ribara / Prosječna dob hrvatskih ribara je 50 godina, novi se ne školuju, a mlade ne zanima taj teški zanat, smatra Slavko Cvjetković

Damir Herceg

RIJEKA, 8. listopada – Od šezdesetak ribarskih brodova, koliko ih je stacionirano u riječkoj luci, četvrtina je dulje izvan uporabe (zbog dotrajalosti i kvarova), a pitanje je kad će ponovno isplivati u ribolov, jer vlasnici nemaju novca da ih poprave. »Od 320 velikih ribarskih brodova na našem Jadranu, samo 10 posto je u vrlo dobrom stanju, a ostali su slabije održavani, jer je ulov zadnjih godina sve slabiji, a prihodi manji«, rekao je *Vjesniku* Riječaniin Slavko

Cvjetković, povjerenik za sjeverni Jadran Udruge profesionalnih ribara Republike Hrvatske.

Ishitrena gradnja 30 ribarskih brodova

Iako je hrvatska ribarska flota u prošlih 20 godina utrostručena, ulov je pao za trećinu, pa se sada drastično počeo smanjivati i broj od 3200 registriranih profesionalnih ribara. Planove hrvatske države da u što prije izgradi 30 ribarskih brodova za 45 milijuna eura, Cvjetković ocjenjuje ishitrenima, jer smatra da će trošak gra-

dnje i kvalitetnog opremanja tih brodova porasti tridesetak posto, a problem vidi i u tome da će za novu ribarsku flotu biti vrlo teško pronaći novih 350 kvalificiranih ribara. »Prosječna dob hrvatskih ribara je 50 godina, nove ne školujemo, mlade ne zanima taj teški zanat, pa mislim da ćemo za nove brodove morati uvesti kvalificirane ribare, koji će znati profesionalno upravljati skupim brodovima i ribarskim oruđima«, smatra Cvjetković.

U Sredozemlju se godišnje ulovi približno dva mili-

juna tona ribe, od čega 400.000 tona u Jadranu. Od tog jadranskog ulova, Italija ima 320.000 tona, Hrvatska 20.000 tona, Slovenija 8000 tona, a preostalih otprilike 50.000 tona ulove albanski, grčki i srpskokrnogorski ribari. Od hrvatskog ulova, 15.000 tona je plava riba, a prije tridesetak godina naša je ribarska flota godišnje lovila oko 65.000 tona uglavnom plave ribe. Međutim, ulov je sve slabiji.

Cvjetković podsjeća da je, prema studiji koju su za hrvatske naručitelji izradili norveški stručnjaci za ribar-

stvo, u našem moru dopušten godišnji ulov 100.000 tona sitne plave ribe. Prema toj studiji, hrvatska flota u unutarnjem moru sad lovi od osam do devet posto ribe, a samo jedan posto na otvorenom moru. Dosadašnje studije o količini sitne plave ribe u našem Jadranu govore o bogatstvu od 1,3 milijuna tona, ali i o količini od »samo« 300.000 tona.

Otkup licencija vlasnika brodova za kočarenje

Cvjetković je uvjeren da pokazatelji u studiji ovise o željama naručitelja. »Ako netko želi dobiti zajam za gradnju novih ribarskih brodova, naručit će studiju koja govori o velikim količinama ribe u moru, a ako netko želi smanjiti flotu, tad će naručiti studiju koja će govoriti o siromašnom ribljem fondu«, ustvrdio je Cvjetković.

Talijani su do prije petnaestak godina uvelike subvencionirali gradnju ribarske flote, pa su tako sa 22.000 ribarskih brodova imali najbrojniju flotu u Europi, koju su u posljednjih desetak godina smanjili 25 posto otkupom licencija od ribara. Sad se i u Hrvatskoj razmišlja o otkupu licencija vlasnika brodova za kočarenje budući da je bijele ribe i rakova sve manje, pa se u nas više ne izdaju dozvole za kočarenje i škamparenje.

Prosječna dob hrvatskih ribara je 50 godina

Slavko Cvjetković

Foto: Vjesnik/Danilo Pavletić

MINISTAR IVO BANAC O RIBOLOVNOJ ZONI:

Susjedi prijetu Hrvatskoj samo riječima

POŽEGA, 8. listopada – Ministar zaštite okoliša Ivo Banac, komentirajući odluku o proglašenju ribolovno-ekološke zone te nezadovoljstvo susjednih država, rekao je u utorku u Požegi da je riječ o verbalnim prijetnjama koje, drži, »nemaju neke važnosti, jer sličnih primjera ima u svijetu«.

»Mislim da se može živjeti i bez EU-a, ako se svojoj zemlji uredi na najbolji način. Nije dobro da EU postane mit. Moramo na tu pojavu gledati realno, jer EU je zapravo jedinstvo suptnosti među kojima se odigravaju razna nadmetanja zbog nacionalnih interesa obuhvaćenih zemalja«, izjavio je Banac no-

vinarima.

»Mislim da EU rješava sve teškoće, vrlo je naivno«, do-
dao je. (Hina)